Збірник праць Інституту математики НАН України   2013, т. 10, № 3, 191–200

УДК 531.383-62:50

Дослідження двох зв'язаних керованих осциляторів *

О.В. Тетерятник

Інститут математики НАН України, Київ;
e.teteryatnik@gmail.com

В данной работе изложены результаты исследования двух связанных управляемых осцилляторов, модель которых представлена системой дифференциальных уравнений. Найдены соотношения, позволяющие упростить процесс решения задачи управления, а также рассмотрены разные способы решения задачи оптимального управления.

The present paper presents results of study of two coupled controlled oscillators whose model is a system of differential equations. The relations which make it possible to simplify solving the control problem are established. Different solution methods of the optimal control problem are considered.

Вступ. Останнім часом підвищився інтерес до вивчення рівнянь руху керованих зв'язаних осциляторів [1–3]. Аналогічні рівняння виникають при моделюванні різноманітних гіроскопічних систем [4]. Дана робота присвячена дослідженню таких осциляторів, знайдені співвідношення, які спрощують процес розв'язання задачі керування та розглянуті різні способи побудови оптимального керування.

1 Зведення системи двох керованих осциляторів до керованої майже консервативної системи

Розглянемо таку систему двох зв'язаних повністю керованих осциляторів [5]:

$$\begin{aligned} \ddot{q}_1 + \omega_1^2 q_1 &= \varepsilon(a_{11}\dot{q}_1 + b_{11}q_1 + a_{12}\dot{q}_2 + b_{12}q_2 + c_1u_1), \\ \ddot{q}_2 + \omega_2^2 q_2 &= \varepsilon(a_{21}\dot{q}_1 + b_{21}q_1 + a_{22}\dot{q}_2 + b_{22}q_2 + c_2u_2), \end{aligned} \tag{1}$$

* Робота виконана за частковою підтримкою НДР № 0112U001015

де q_i — узагальнені координати, a_{ii}, b_{ii}, w_i, c_i — сталі коефіцієнти, u_i — керування, $i = \overline{1,2}$, ε — малий параметр. Подамо систему (1) у матричному вигляді

$$\ddot{q} + W^2 q = \varepsilon(A\dot{q} + Bq + Cu), \tag{2}$$

де

$$W = \begin{bmatrix} \omega_1 & 0 \\ 0 & \omega_2 \end{bmatrix} \in \mathbb{R}_{2\times 2}, A = \begin{bmatrix} a_{11} & a_{12} \\ a_{21} & a_{22} \end{bmatrix} \in \mathbb{R}_{2\times 2}, B = \begin{bmatrix} b_{11} & b_{12} \\ b_{21} & b_{22} \end{bmatrix} \in \mathbb{R}_{2\times 2},$$

$$C = \begin{bmatrix} c_1 & 0 \\ 0 & c_2 \end{bmatrix} \in \mathbb{R}_{2\times 2}, \quad q = \begin{bmatrix} q_1 \\ q_2 \end{bmatrix} \in \mathbb{R}_{2\times 1}, \quad u = \begin{bmatrix} u_1 \\ u_2 \end{bmatrix} \in \mathbb{R}_{2\times 1}.$$

Система (2) з точки зору теорії гіроскопічних (механічних) систем знаходиться під дією потенційних сил, які характеризуються симетричною матрицею W^2. Також на неї додатково діють малі $(0 \leq \varepsilon \ll 1)$ гіроскопічні, дисипативні, потенційні та неконсервативні сили, які відповідно характеризуються матрицями [4]

$$H_0 = \frac{A - A^T}{2}, \ B_0 = \frac{A + A^T}{2}, \ C_0 = \frac{B + B^T}{2}, \ P_0 = \frac{B - B^T}{2}. \tag{3}$$

Малий параметр ε в гіроскопічних системах залежить від кутової швидкості обертання Землі $U \approx 7,29\cdot 10^{-5} 1/c$, яка є малою порівняно з кутовою швидкістю $\omega > 1/c$ обертання роторів гіроскопів: $\varepsilon = \dfrac{U}{\omega} \ll 1$.

Зведемо систему (2) до форми Коші заміною

$$x_1 = Kq, \quad x_2 = M\dot{q}, \tag{4}$$

де $K, M \in \mathbb{R}_{2\times 2}, \quad detK \neq 0, \quad detM \neq 0$.

Після виконання перетворень отримаємо

$$\begin{aligned} &\dot{x}_1 = KM^{-1}x_2, \\ &\dot{x}_2 = -MW^2K^{-1}x_1 + \varepsilon(MBK^{-1}x_1 + MAM^{-1}x_2) + \varepsilon MCu. \end{aligned} \tag{5}$$

Систему (5) запишемо у компактному вигляді

$$\dot{x} = (F_0 + \varepsilon F_1)x + \varepsilon C_1 u, \tag{6}$$

де

$$x = \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \end{bmatrix} \in \mathbb{R}_{4\times 1}, \quad F_0 = \begin{bmatrix} 0 & KM^{-1} \\ -MW^2K^{-1} & 0 \end{bmatrix} \in \mathbb{R}_{4\times 4},$$

$$F_1 = \begin{bmatrix} 0 & 0 \\ MBK^{-1} & MAM^{-1} \end{bmatrix} \in \mathbb{R}_{4\times4}, \quad C_1 = \begin{bmatrix} 0 \\ MC \end{bmatrix} \in \mathbb{R}_{4\times1}.$$

Для того, щоб система (6) була майже консервативною [6, 7], матриця F_0 повинна бути кососиметричною та невиродженою, тобто задовольняти умову $F_0 = -F_0^T$ [8]. В нашому випадку ця умова матиме такий вигляд:

$$\begin{bmatrix} 0 & KM^{-1} \\ -MW^2K^{-1} & 0 \end{bmatrix} = -\begin{bmatrix} 0 & -(MW^2K^{-1})^T \\ (KM^{-1})^T & 0 \end{bmatrix}. \tag{7}$$

Звідси

$$KM^{-1} = (MW^2K^{-1})^T. \tag{8}$$

Розв'яжемо дане рівняння (8) відносно K:

$$KM^{-1} = K^{-T}W^{2T}M^T, \tag{9}$$

де

$$K = \begin{bmatrix} k_{11} & k_{12} \\ k_{21} & k_{22} \end{bmatrix}, \quad M = \begin{bmatrix} m_{11} & m_{12} \\ m_{21} & m_{22} \end{bmatrix}, \quad W = \begin{bmatrix} \omega_1 & 0 \\ 0 & \omega_2 \end{bmatrix}.$$

Оскільки W — симетрична матриця, то $W^{2T} = W^2$. Тоді

$$KM^{-1} = K^{-T}W^2M^T,$$

$$K^TK = W^2M^TM, \tag{10}$$

$$K^TK = \begin{bmatrix} k_{11} & k_{21} \\ k_{12} & k_{22} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} k_{11} & k_{12} \\ k_{21} & k_{22} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} k_{11}^2 + k_{21}^2 & k_{11}k_{12} + k_{21}k_{22} \\ k_{11}k_{12} + k_{21}k_{22} & k_{12}^2 + k_{22}^2 \end{bmatrix},$$

$$M^TM = \begin{bmatrix} m_{11}^2 + m_{21}^2 & m_{11}m_{12} + m_{21}m_{22} \\ m_{11}m_{12} + m_{21}m_{22} & m_{12}^2 + m_{22}^2 \end{bmatrix},$$

$$W^2 = \begin{bmatrix} \omega_1^2 & 0 \\ 0 & \omega_2^2 \end{bmatrix}.$$

Таким чином, система (10) буде мати вигляд

$$\begin{bmatrix} k_{11}^2 + k_{21}^2 & k_{11}k_{12} + k_{21}k_{22} \\ k_{11}k_{12} + k_{21}k_{22} & k_{12}^2 + k_{22}^2 \end{bmatrix} =$$

$$= \begin{bmatrix} (m_{11}^2 + m_{21}^2)\omega_1^2 & (m_{11}m_{12} + m_{21}m_{22})\omega_1^2 \\ (m_{11}m_{12} + m_{21}m_{22})\omega_2^2 & (m_{12}^2 + m_{22}^2)\omega_2^2 \end{bmatrix}. \tag{11}$$

Оскільки матриця W діагональна, то і матриці K і M також виберемо діагональними. Тоді

$$\begin{bmatrix} k_{11}^2 & 0 \\ 0 & k_{22}^2 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} m_{11}^2\omega_1^2 & 0 \\ 0 & m_{22}^2\omega_2^2 \end{bmatrix}. \tag{12}$$

Звідси

$$k_{11} = m_{11}\omega_1, \quad k_{22} = m_{22}\omega_2. \tag{13}$$

Отже, після заміни

$$x_1 = MWq, \quad x_2 = M\dot{q}, \tag{14}$$

де

$$M = \begin{bmatrix} m_{11} & 0 \\ 0 & m_{22} \end{bmatrix}, \quad W = \begin{bmatrix} \omega_1 & 0 \\ 0 & \omega_2 \end{bmatrix},$$

система (6) двох зв'язаних осциляторів набуде вигляду

$$\dot{x} = (F_0 + \varepsilon F_1)x + \varepsilon C_1 u, \tag{15}$$

де

$$F_0 = \begin{bmatrix} 0 & W \\ -W & 0 \end{bmatrix}, \; F_1 = \begin{bmatrix} 0 & 0 \\ MBW^{-1}M^{-1} & MAM^{-1} \end{bmatrix}, \; C_1 = \begin{bmatrix} 0 \\ MC \end{bmatrix}, \tag{16}$$

або

$$F_0 = \begin{bmatrix} 0 & 0 & \omega_1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & \omega_2 \\ -\omega_1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & -\omega_2 & 0 & 0 \end{bmatrix},$$

$$F_1 = \begin{bmatrix} 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 \\ \dfrac{b_{11}}{\omega_1} & \dfrac{m_{11}b_{12}}{m_{22}\omega_2} & a_{11} & \dfrac{m_{11}a_{12}}{m_{22}} \\ \dfrac{m_{22}b_{21}}{m_{11}\omega_1} & \dfrac{b_{22}}{\omega_2} & \dfrac{m_{22}a_{21}}{m_{11}} & a_{22} \end{bmatrix}, \quad C_1 = \begin{bmatrix} 0 & 0 \\ 0 & 0 \\ m_{11}c_1 & 0 \\ 0 & m_{22}c_2 \end{bmatrix}. \tag{17}$$

Отже, систему двох зв'язаних керованих осциляторів (1) зведено до моделі керованої майже консервативної системи (15).

2 Перший спосіб побудови оптимального керування

Розглянемо задачу керування системою (15) з матрицями коефіцієнтів (16), (17).

Введемо квадратичний критерій якості

$$J = \int_0^\infty (x^T Q x + u^T R u) dt, \tag{18}$$

де

$$0 \le Q = \begin{bmatrix} Q_{11} & Q_{12} \\ Q_{12}^T & Q_{22} \end{bmatrix} \in \mathbb{R}_{4\times4},\ 0 < R \in \mathbb{R}_{2\times2},\ Q_{ij} \in \mathbb{R}_{2\times2},\ i,j = \overline{1,2}.$$

Розв'язком задачі оптимального керування системою (15) з критерієм (18) є (див., наприклад, [9, 10])

$$u = -\varepsilon R^{-1} C_1^T S x, \tag{19}$$

де стала симетрична додатно визначена матриця $S \in \mathbb{R}_{4\times4}$ задовольняє матричне алгебраїчне рівняння Ріккаті

$$S(F_0 + \varepsilon F_1) + (F_0 + \varepsilon F_1)^T S - \varepsilon^2 S C_1 R^{-1} C_1^T S + Q = 0. \tag{20}$$

Заміна $P = \varepsilon S$ [11] зводить останні два співвідношення до вигляду, притаманному задачі слабкого керування:

$$u = -R^{-1} C_1^T P x, \tag{21}$$

$$P(F_0 + \varepsilon F_1) + (F_0 + \varepsilon F_1)^T P - \varepsilon P C_1 R^{-1} C_1^T P + \varepsilon Q = 0, \tag{22}$$

де P — симетрична додатно визначена матриця.

Отже, задача побудови керування двома зв'язаними осциляторами зводиться до розв'язку рівняння Ріккаті спеціального вигляду (22), яке можна записати таким чином:

$$\begin{aligned} &P_{12}(-W + \varepsilon M B W^{-1} M^{-1}) + (-W + \varepsilon M^{-1} W^{-1} B^T M) P_{12}^T - \\ &\qquad - \varepsilon P_{12} M C R^{-1} C M P_{12}^T + \varepsilon Q_{11} = 0, \\ &P_{12}^T W + \varepsilon P_{22} M A M^{-1} + W P_{12} + \varepsilon M^{-1} A^T M P_{22} - \\ &\qquad - \varepsilon P_{22} M C R^{-1} C M P_{22} + \varepsilon Q_{22} = 0, \\ &P_{11} W + \varepsilon P_{12} M A M^{-1} + (-W + \varepsilon M^{-1} W^{-1} B^T M) P_{22}^T - \\ &\qquad - \varepsilon P_{12} M C R^{-1} C M P_{22} + \varepsilon Q_{12} = 0. \end{aligned} \tag{23}$$

Тут враховано, що матриці четвертого порядку P та Q записані у блочній формі

$$P = \begin{bmatrix} P_{11} & P_{12} \\ P_{12}^T & P_{22} \end{bmatrix}, \quad Q = \begin{bmatrix} Q_{11} & Q_{12} \\ Q_{12}^T & Q_{22} \end{bmatrix}, \tag{24}$$

де $P_{11}, P_{12}, P_{22}, Q_{11}, Q_{12}, Q_{22}$ — матриці другого порядку.

Шукатимемо компоненти P_{ij} матриці-розв'язку P у вигляді рядів за степенями ε

$$P_{ij} = P_{ij}^0 + \varepsilon P_{ij}^1 + \varepsilon^2 P_{ij}^2 + ... \tag{25}$$

Після підстановки (25) в (23) з першого рівняння маємо

$$P_{12}^0 W = -(P_{12}^0 W)^T,$$

тобто матриця $P_{12}^0 W = \Omega$ — довільна кососиметрична. Виберемо найпростійший випадок $\Omega \equiv 0$, тоді $P_{12}^0 = 0$ і також

$$P_{12}^1 W + W (P_{12}^1)^T = Q_{11}. \tag{26}$$

Оскільки Q_{11} — симетрична матриця, то будемо шукати розв'язок останнього рівняння в класі симетричних матриц $P_{12}^1 = (P_{12}^1)^T$. Тоді матимемо такий вираз для другого рівняння Ріккаті з (23):

$$\varepsilon P_{22} MAM^{-1} + \varepsilon M^{-1} A^T M P_{22} - \varepsilon P_{22} MCR^{-1} CMP_{22} + \varepsilon Q_{11} + \varepsilon Q_{22} = 0,$$

$$P_{22} MAM^{-1} + M^{-1} A^T M P_{22} - P_{22} MCR^{-1} CMP_{22} + Q_{11} + Q_{22} = 0. \tag{27}$$

Розв'яжемо рівняння (27) відносно P_{22}, враховуючи, що $R = \mathrm{diag}\{r_1, r_2\}$, та структуру матриці P [7]. Нехай $P_{22} = \mathrm{diag}\{p_1, p_2\}$, а $Q_{11} + Q_{22} = \mathrm{diag}\{q_{11}, q_{22}\}$; тоді

$$p_i = \frac{a_{ii} r_i}{m_{ii}^2 c_i^2} + \sqrt{\frac{a_{ii}^2 r_i^2}{m_{ii}^4 c_i^4} + \frac{q_{ii} r_i}{m_{ii}^2 c_i^2}}, \tag{28}$$

де $i = \overline{1,2}$.

Таким чином,

$$P_{22} = \begin{bmatrix} \dfrac{a_{11} r_1}{m_{11}^2 c_1^2} + \sqrt{\dfrac{a_{11}^2 r_1^2}{m_{11}^4 c_1^4} + \dfrac{q_{11} r_1}{m_{11}^2 c_1^2}} & 0 \\ 0 & \dfrac{a_{22} r_2}{m_{22}^2 c_2^2} + \sqrt{\dfrac{a_{22}^2 r_2^2}{m_{22}^4 c_2^4} + \dfrac{q_{22} r_2}{m_{22}^2 c_2^2}} \end{bmatrix}. \tag{29}$$

З третього рівняння системи (23) неважко знайти, що $P_{11} = P_{22}$. Остаточно отримаємо

$$P = \operatorname{diag}\{p_1, p_2, p_1, p_2\}, \tag{30}$$

де

$$p_i = \frac{a_{ii} r_i}{m_{ii}^2 c_i^2} + \sqrt{\frac{a_{ii}^2 r_i^2}{m_{ii}^4 c_i^4} + \frac{q_{ii} r_i}{m_{ii}^2 c_i^2}}.$$

3 Другий спосіб побудови оптимального керування

Задачу оптимального керування можна розв'язати також наступним чином. За допомогою заміни з матрицею перестановок [12]

$$L = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} \tag{31}$$

зведемо систему (15)–(17) до вигляду

$$\dot{\widetilde{q}} = (\widetilde{F_0} + \varepsilon \widetilde{F_1})\widetilde{q} + \varepsilon \widetilde{C} u, \tag{32}$$

де

$$\widetilde{F_0} = L F_0 L^T = \begin{bmatrix} 0 & \omega_1 & 0 & 0 \\ -\omega_1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & \omega_2 \\ 0 & 0 & -\omega_2 & 0 \end{bmatrix},$$

$$\widetilde{F_1} = L F_1 L^T = \begin{bmatrix} 0 & 0 & 0 & 0 \\ \dfrac{b_{11}}{\omega_1} & a_{11} & \dfrac{m_{11} b_{12}}{m_{22}\omega_2} & \dfrac{m_{11} a_{12}}{m_{22}} \\ 0 & 0 & 0 & 0 \\ \dfrac{m_{22} b_{21}}{m_{11}\omega_1} & \dfrac{m_{22} a_{21}}{m_{11}} & \dfrac{b_{22}}{\omega_2} & a_{22} \end{bmatrix}, \tag{33}$$

$$\widetilde{C} = L C_1 = \begin{bmatrix} 0 & 0 \\ m_{11} c_1 & 0 \\ 0 & 0 \\ 0 & m_{22} c_2 \end{bmatrix}.$$

Аналогічно до попереднього розв'язку, вводимо критерій якості (18) та, використовуючи заміну [11] $P = \varepsilon S$, зводимо задачу оптимального керування системою (19), (20) до задачі слабкого керування (21), (22). Отримаємо керування

$$u = -R^{-1}\widetilde{C}^T P x, \tag{34}$$

де P — симетрична додатно визначена матриця, що задовольняє рівняння

$$P(\widetilde{F_0} + \varepsilon\widetilde{F_1}) + (\widetilde{F_0} + \varepsilon\widetilde{F_1})^T P - \varepsilon P\widetilde{C}R^{-1}\widetilde{C}^T P + \varepsilon Q = 0, \tag{35}$$

Матрицю-розв'язок P будемо шукати у вигляді розкладу за малим параметром

$$P = P_0 + \varepsilon P_1 + \varepsilon^2 P_2 + \dots\ . \tag{36}$$

Підставимо вираз матриці P в (36) і прирівняємо коефіцієнти при однакових степенях ε, отримаємо нескінченну систему алгебраїчних рівнянь типу Ріккаті:

$$\begin{aligned}
&P_0\widetilde{F_0} + \widetilde{F_0}^T P_0 = 0,\\
&P_1\widetilde{F_0} + P_0\widetilde{F_1} + \widetilde{F_0}^T P_1 + \widetilde{F_1}^T P_0 - P_0\widetilde{C}R^{-1}\widetilde{C}^T P_0 + Q = 0,\\
&P_2\widetilde{F_0} + P_1\widetilde{F_1} + \widetilde{F_0}^T P_2 + \widetilde{F_1}^T P_1 + P_0\widetilde{C}R^{-1}\widetilde{C}^T P_1 - P_1\widetilde{C}R^{-1}\widetilde{C}^T P_0 = 0,\\
&\dots\dots\dots\dots\dots\dots\dots\dots\dots\dots\dots\dots\dots\dots\dots\dots\dots\dots\dots\dots
\end{aligned} \tag{37}$$

Перше рівняння системи (37) показує, що нульове наближення матриці P комутує з кососиметричною матрицею A_0. Таких комутаторів нескінченна множина, але інші рівняння дозволяють знайти шукану конкретну симетричну додатно визначену матрицю. Розглянемо друге рівняння системи (врахуємо, що F_0 — кососиметрична матриця) та перетворимо його до зручного вигляду

$$\widetilde{F_0}P_1 - P_1\widetilde{F_0} = P_0\widetilde{F_1} + \widetilde{F_1}^T P_0 - P_0\widetilde{C}R^{-1}\widetilde{C}^T P_0 + Q. \tag{38}$$

Розв'язок будемо шукати у блочному вигляді, тому введемо нові позначення. Нехай

$$\widetilde{F_0}P_1 - P_1\widetilde{F_0} = D = \begin{bmatrix} D_{11} & D_{12} \\ D_{12}^T & D_{22} \end{bmatrix}, P_0 = N = \begin{bmatrix} N_1 & 0 \\ 0 & N_2 \end{bmatrix}, \tag{39}$$

$$\widetilde{F_1} = \begin{bmatrix} F_{11} & F_{12} \\ F_{21} & F_{22} \end{bmatrix}, \widetilde{C}R^{-1}\widetilde{C}^T = V = \begin{bmatrix} V_{11} & V_{12} \\ V_{12}^T & V_{22} \end{bmatrix}, Q = \begin{bmatrix} Q_{11} & Q_{12} \\ Q_{12}^T & Q_{22} \end{bmatrix}.$$

Тоді рівняння (38) набуде вигляду

$$D = NF_1 + F_1^T N - NVN + Q. \tag{40}$$

Розглянемо діагональні блоки D_{ii} $(i = \overline{1,2})$ матриці D_1 та відповідні рівняння

$$D_{ii} = N_i F_{ii} + F_{ii}^T N_i - N_i V_{ii} N_i + Q_{ii}. \tag{41}$$

Оскільки F_0 не має кратних власних значень, то (41) набуде вигляду

$$D_{ii} = c \begin{bmatrix} 2f_1 & f_2 + f_3 \\ f_2 + f_3 & 2f_4 \end{bmatrix}_{ii} - c^2 \begin{bmatrix} v_1 & v_2 \\ v_2 & v_4 \end{bmatrix}_{ii} + \begin{bmatrix} q_1 & q_2 \\ q_2 & q_4 \end{bmatrix}_{ii}, \tag{42}$$

де

$$D_{ii} = \begin{bmatrix} d_1 & d_2 \\ d_2 & d_4 \end{bmatrix}_{ii}, F_{ii} = \begin{bmatrix} f_1 & f_2 \\ f_2 & f_4 \end{bmatrix}_{ii}, N_i = \begin{bmatrix} c & 0 \\ 0 & c \end{bmatrix}_{i}, V_{ii} = \begin{bmatrix} v_1 & v_2 \\ v_2 & v_4 \end{bmatrix}_{ii},$$

$$Q_{ii} = \begin{bmatrix} q_1 & q_2 \\ q_2 & q_4 \end{bmatrix}_{ii}, \; i = \overline{1,2}.$$

Враховуючи обмеження на D_{ii} $(d_1 + d_4 = 0)$, отримаємо діагональні елементи невідомої матриці N_i з рівняння (42),

$$d = \frac{(f_1 + f_4) + \sqrt{(f_1 + f_4)^2 + (v_1 + v_4)(q_1 + q_4)}}{v_1 + v_4}. \tag{43}$$

З урахуванням (33) маємо

$$d_i = \frac{a_{ii} r_i}{m_{ii}^2 c_i^2} + \sqrt{\frac{a_{ii}^2 r_i^2}{m_{ii}^4 c_i^4} + \frac{r_i (q_1 + q_4)}{m_{ii}^2 c_i^2}}. \tag{44}$$

Отже, матриця-розв'язок P буде мати вигляд

$$P_0 = \operatorname{diag}\{d_1, d_1, d_2, d_2\}. \tag{45}$$

Очевидно, що матриця (45) співпадає з матрицею (30) після перестановки її діагональних елементів. Це тому, що ми використовували матрицю перестановок L (31). Зробимо зворотну заміну і отримаємо

$$P = \operatorname{diag}\{p_1, p_2, p_1, p_2\}, \tag{46}$$

де

$$p_i = \frac{a_{ii} r_i}{m_{ii}^2 c_i^2} + \sqrt{\frac{a_{ii}^2 r_i^2}{m_{ii}^4 c_i^4} + \frac{q_{ii} r_i}{m_{ii}^2 c_i^2}}.$$

Тут враховано, що $q_{ii} = (q_1 + q_4)_{ii}$.

[1] *Князь І.О.* Керування хаотичною поведінкою системи зв'язаних осциляторів з метою стабілізації просторово-однорідних станів / Вісник Сумського держ. унів-ту. Серія технічні науки. — 2009. — № 2. — С. 100–104.

[2] *Князь І.О., Сайко І.І.* Синхронізація у системі нелінійних осциляторів зі зворотним зв'язком // Вісник Львівського унів-ту. Серія фізична. — Випуск 46. — 2011. — С. 71–82.

[3] *Яценко В.О., Кочкодан О.І.* Моделювання і керування показниками Ляпунова у гратці зв'язаних осциляторів // Наукові записки НаУКМА. — 2012. — Т. 126: Фізико-матем. науки. — С. 28–33.

[4] *Меркин Д.Р.* Гироскопические системы. — М.: Наука, 1974. — 344 с.

[5] *Попович О.В.* Асимптотична поведінка та біфуркації розв'язків ланцюгів зв'язаних осциляторів // Автореф. дис. канд. фіз.-мат. наук. — Київ: Ін-т математики НАН України, 1999. — 18 с.

[6] *Новицький В.В.* Керування гіроскопічними системами та інші задачі аналітичної механіки // Праці Ін-ту математики НАН України. — 2008. — Т. 78. — 124 с.

[7] *Новицький В.В.* Рівняння Ляпунова для майже консервативних систем. — Київ, 2004. — 33 с. — (Препринт / НАН України. Ін-т математики; 2004.7).

[8] *Ланкастер П.* Теория матриц.— М.: Наука, 1978. — 280 с.

[9] *Андреев Ю.Н.* Управление конечномерными линейными объектами. — М.: Наука, 1985. — 424 с.

[10] *Квакернаак Х., Сиван Р.* Линейные оптимальные системы управления. — М.: Мир, 1976. — 672 с.

[11] *Ларин В.Б.* О слабом управлении слабодемпфированными системами // ПММ. — 1978. — **42**, випуск 6. — С. 1000–1006.

[12] *Зінчук М.О., Новицький В.В.* Оптимальне керування неперервними майже консервативними системами // Зб. праць Ін-ту математики НАН України. — 2006. — **3**, № 1. — С. 75–89.